

הכנסת

מרכז המחקר והמידע

מסמך רקע בנושא:

חובת הנפת הדגל הלאומי והצבתו בבניינים ציבוריים

- סקירת חקיקה בישראל ובכמה מדינות מערביות -

מוגש לחה"כ אילן שלגי

כתיבה: רון תקוה

אישור: שמוליק חזקיה, ראש צוות

עריכה לשונית: מערכת "דברי הכנסת"

כ"ז תמוז תשס"ה

03 אוגוסט 2005

הכנסת, מרכז המחקר והמידע

קריית בן-גוריון, ירושלים 91950

טל': 6016 649 - 02

פקס: 6103 649 - 02

www.knesset.gov.il/mmm

תוכן העניינים

1	1. מבוא
1	2. ממצאים עיקריים
3	3. חובת הנפת הדגל והצבתו במדינת ישראל
3	3.1. החקיקה הקיימת
4	3.2. טיוטת תקנות הדגל והסמל (השימוש בדגל המדינה), התשס"ג-2003
4	3.3. פיקוח ואכיפה
5	4. הנפת הדגל הלאומי והצבתו בבניינים ציבוריים: הסדרים חוקיים במדינות אחרות
5	4.1. ארה"ב
6	4.2. בלגיה
6	4.2.1. חקיקה ברמה הפדרלית
7	4.2.2. חקיקה ברמת הקהילות והאזורים
8	4.3. בריטניה
9	4.4. גרמניה
9	4.4.1. הבניינים שבהם חלה חובת הצבת הדגלים
10	4.4.2. מועדי הצבת הדגלים והגופים האחראים להורות על הצבת דגלים
11	4.4.3. סוגי הדגלים הפדרליים
12	4.5. הולנד
13	4.6. ספרד
14	4.7. צרפת
15	5. מקורות
19	נספח א': חוק הסמל, הדגל והמנון המדינה, התש"ט-1949
26	נספח ב': תקנות הדגל והסמל (השימוש בדגל המדינה), התשי"ג-1953
27	נספח ג': טיוטת תקנות הדגל והסמל (השימוש בדגל המדינה), תשס"ג-2003

1. מבוא

מסמך זה הוכן לבקשת חה"כ אילן שלגי, והוא עוסק בנושא חובת הנפת דגל המדינה והצבתו¹ בבניינים ציבוריים המוגדרים בחוק הדגל, הסמל והמנון המדינה, התש"ט-1949.

הסוגיות שיידונו במסמך:

- החקיקה בנושא במדינת ישראל;
- סקירה משווה של הסדרים חוקיים שנקבעו בכמה מדינות בנושא;
- סוגי הבניינים הציבוריים המוזכרים בחקיקה;
- המרכיבים העיקריים של החקיקה בנושא דגלים לאומיים במדינות הנסקרות.

המדינות הנסקרות: ארה"ב, בלגיה, בריטניה, גרמניה, הולנד, ספרד וצרפת. **נציין כי פנינו לגורמים המוסמכים בכל המדינות האמורות, אך קיבלנו תשובות מבלגיה, מהולנד ומבריטניה בלבד. אשר למדינות האחרות, עד למועד הגשת המסמך לא נתקבלה תשובתן על פניותינו.** לפיכך, בהבאת המידע על חובת הנפת הדגל והצבתו בבניינים ציבוריים במדינות האלה הסתמכנו על המידע העדכני ביותר שקיים באתרי האינטרנט של הגורמים המוסמכים במדינות. יש לסייג אפוא את המידע המובא במסמך, שכן אפשר שהסדרי החקיקה במדינות האלה השתנו ואתרי האינטרנט לא עודכנו.

2. ממצאים עיקריים

מן הסקירה המשווה שערכנו עולים הממצאים האלה:

- רק בחלק מהמדינות הנסקרות יש חקיקה בנושא חובת הנפת הדגל הלאומי והצבתו;
- באחת מהמדינות הנסקרות הנפת הדגל והצבתו נובעות מנוהג בלבד, ולא נקבעו בה חוקים וכללים;
- ברוב המדינות הנסקרות החקיקה הקיימת **מסדירה** את דרכי הנפת הדגל הלאומי והצבתו בבניינים ציבוריים, **אך אינה קובעת חובה פוזיטיבית**² לעשות זאת. חובה להניף או להציב את הדגל הלאומי במועדים מסוימים בלבד או על-פי הנחיה אד-הוק. לפעמים החובה להניף ולהציב את הדגל הלאומי חלה רק על בניינים מסוימים;
- לעתים יש מושג חלופי למושג "בניינים ציבוריים". הגדרת "בניינים ציבוריים" שונה בכל מדינה ומדינה;
- יש מדינות שבהן הסדרי החקיקה מציגים את הבניינים הציבוריים על סוגיהם או אף מציינים את שמם של בניינים מסוימים אשר בהם חלה חובת הנפת הדגל והצבתו – דרך קבע או במועדים מסוימים;
- במדינות מסוימות הכללים אינם מציינים בניינים ציבוריים מסוימים ואף את סוג הבניינים, אולם יש **הסכמה** אילו בניינים הם בגדר בניינים ציבוריים, כפי שיפורט בהמשך;

¹ יש להבחין בין "הנפת דגל" לבין "הצבת דגל". "הנפת דגל" כרוכה בפעולה של העלאת דגל על תורן; "הצבת דגל" היא הצגתו לראווה, לא בהכרח על תורן.

² משמעות הדבר שאין חובה מפורשת או מהותית להניף או להציב את הדגל הלאומי.

- ברוב המדינות הנסקרות החקיקה הקיימת מסדירה את **צורת השימוש** בדגל הלאומי; מציינת מועדים מיוחדים שבהם יש להניף את הדגל ולהציבו; מורה על אופן ההנפה וההצבה ועל זמני ההנפה וההצבה; קובעת הוראות בעניין מיקום דגל המדינה וסדר הדגלים כאשר הוא מונף לצד דגלים אחרים; קובעת מיהן הסמכויות הממונות על אכיפת ההוראות ו/או על הפיקוח;
- במדינות פדרליות החקיקה, האכיפה והפיקוח בדרך כלל נחלקים בין דרגי שלטון שונים;
- ענישה בגין אי-מילוי ההוראות בדבר החובה להניף את הדגל או להציבו קיימת רק בחלק מהמדינות. עם זאת, על-פי רוב יש חוקי עונשין הקובעים ענישה בגין ביזוי הדגל הלאומי.

בחקיקה הקיימת כיום בישראל, וכן בטיוטת תקנות הדגל והסמל (השימוש בדגל המדינה), התשס"ג-2003,³ קבועות הוראות שקיימות במדינות אחרות בנושא הדגל הלאומי. נוסף על כך, נקבעה בישראל חובה פוזיטיבית להניף ולהציב את הדגל הלאומי בבניינים ציבוריים.

אשר לחובת הנפת הדגל והצבתו בבניינים ציבוריים, טיוטת התקנות מפרטת את סוגי הבניינים הציבוריים ומוסיפה על האמור בסעיף 2א(א) לחוק הדגל, הסמל והמנון המדינה, התש"ט-1949. ואולם, בעקבות ממצאי הסקירה, נראה שבכל זאת יש מקום לבדוק אילו בניינים ציבוריים עשויים להיכלל בסעיף זה. קריטריונים אפשריים לבחינת הכללתו של בניין ברשימה של "בנייני ציבור אחרים ובניינים של תאגידים המספקים שירותים לציבור" (סעיף 2א(א)(4) לחוק) הם למשל:

- יצירת רשימה שמית של סוגי הגופים, המוסדות והתאגידים שבנייניהם יהיו נתונים להוראות החקיקה;
- בחינת ייעודו של הבניין⁴ או אופי הפעילות הנעשית בו (בניינים הנגישים לציבור הרחב; בניינים שיושבים בהם גופי שלטון בכל הרמות; בניינים של גופי שלטון המספקים שירותים לכלל; גופים בעלי צביון לאומי, היסטורי, תרבותי או דתי);
- קבלת מימון ציבורי, מלא או חלקי;
- שילוב מסוים של הקריטריונים שלעיל.

לבסוף, חשוב לציין שהסדרה מקיפה של חובת הנפת הדגל והצבתו בבניינים ציבוריים כפי שיוגדרו – בשמם, לפי סוגם, לפי ייעודם ואופי פעילותם, לפי קבלת מימון ציבורי וכדומה – תדרוש אמצעי פיקוח על יישום הוראות החקיקה ואמצעים לאכוף את ההוראות ביעילות. אפשר למשל להקים סירת של פקחים,⁵ דוגמת זו המופעלת בפסח לאכיפת הנהלים הקשורים באיסור מכירת חמץ, או להסמיך יחידת פיקוח קיימת במשרד הפנים לפקח גם על חובת הנפת דגל המדינה והצבתו בבניינים ציבוריים.

³ טיוטת התקנות תידון בסעיף 3.2 להלן; היא מצורפת בנספח ג' למסמך.

⁴ כדברי מושל הפרובינציה מזרח-פלנדריה שבבלגיה, המובאים בפסקה 4.2.2 להלן.

⁵ הצעה כזאת הועלתה בישיבת ועדת החינוך והתרבות בנושא דגל ישראל במערכת החינוך ב-14 באפריל 2004; ראה פרוטוקול מס' 214 מישיבת ועדת החינוך והתרבות, 14 באפריל 2004.

3. חובת הנפת הדגל והצבתו במדינת ישראל

3.1. החקיקה הקיימת⁶

בשנת 1949 התקבל בכנסת חוק הדגל והסמל (להלן: החוק), שקבע בין היתר את הכללים להנפת דגל המדינה ולהצבתו (החוקים ותיקוניהם מופיעים בנספח א). סעיף 6 לחוק תוקן בתשמ"א-1981, והיתוספו אליו פסקאות (3) ו-(5). הסעיף מסמיך את שר הפנים להתקין תקנות בכל עניין הנוגע ליישום החוק, ובכלל זה תקנות –

"(1) הקובעות את דרכי חלוקת כבוד לדגל המדינה;

(2) הקובעות תנאים, הגבלות ואיסורים על השימוש בדגל המדינה;

(3) הקובעות חובת הנפת דגל המדינה על מוסדות המדינה;

(4) הקובעות את דרכי השימוש בדגל המדינה ובסמל המדינה בידי מוסדות המדינה ובני אדם בשירות המדינה;

(5) באישור ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת – המסדירות את הנפת דגל המדינה על מוסדות ציבור או סוגים מסוימים מהם ואת דרכי הביצוע."

מכוח סעיף זה טרם תיקונו ב-1981 התקין שר הפנים את תקנות הדגל והסמל (השימוש בדגל המדינה), התשי"ג-1953, הנוגעות בשימוש דגל המדינה, בהנפתו ובצירופו עם דגלים אחרים.⁷

בתיקון לסעיף משנת 1986 בוטלה פסקה (3).

סעיף 2א לחוק היתוסף ותוקן בתיקונים מס' 2 (התשמ"ז-1986) ומס' 3 (התשנ"ז-1997). סעיף קטן (א) קובע את החלת החובה להניף את הדגל על –

"(1) המשרד הראשי של משרדי הממשלה ושל הרשויות והתאגידים שהוקמו בחוק;

(2) הבניין שבו נמצאת לשכתו של ראש רשות מקומית;

(3) בניין המינהלה של המוסדות להשכלה גבוהה;

(3א) הבניין הראשי או בחזית הבניין הראשי של מוסד חינוך מוכר כמשמעותו בחוק לימוד חובה, התשי"ט-1949;

(4) בנייני ציבור אחרים ובניינים של תאגידים המספקים שירותים לציבור, כפי שיקבע שר הפנים בתקנות, באישור ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת."

לפי סעיף קטן (ב), חובה להציב את דגל המדינה בלשכות שרים ומנהלים כלליים של משרדי הממשלה, באולמות בתי-המשפט ובלשכות נושאי משרה אחרים בשירות הציבורי, כפי שיקבע שר הפנים בתקנות באישור ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת.

בכל מוסד המוזכר בחוק יש למנות אחראי להנפת הדגל והצבתו; במקרה של עבירה על הוראות החוק, אפשר להאשים בה גם את האחראי שנתמנה. העובר על הוראות סעיף 2א דינו מאסר של שנה.

⁶ החוק על תיקוניו מובא בנספח א'.

⁷ התקנות מובאות בנספח ב'.

נוסף על הטיפול בסוג המוסדות שעליהם ההוראות חלות, החוק מסמיך את שר הפנים להעביר לאדם אחר את הסמכויות הנתונות בידי, כולן או מקצתן, חוץ מהסמכויות הנתונות בידי על-פי סעיפים 2א ו-6. כמו כן, שר הפנים רשאי לתת רשיון או כתב-היתר לשימוש בדגל לשם מסחר. החוק קובע עונשים בגין פגיעה בכבוד דגל המדינה.

חשוב לציין כי בתיקון הרביעי והאחרון לחוק (התשס"ה-2004) נוסף אליו ההמנון הלאומי, ושם החוק השתנה לחוק הדגל, הסמל והמנון המדינה. כמו כן, מכיוון שכל התיקונים לחוק נעשו משנת 1981 ואילך, תקנות הדגל והסמל (השימוש בדגל המדינה), התשי"ג-1953, אינן מעודכנות ואינן תואמות את הנוסח הנוכחי של החוק. כך, התקנות אינן עוסקות בסוג המוסדות הציבוריים שעליהם חלה חובת הנפת הדגל והצבתו לפי הוראות סעיף 2א(א) לחוק.

3.2. טיוטת תקנות הדגל והסמל (השימוש בדגל המדינה), התשס"ג-2003⁸

משרד הפנים הכין בשנת 2003 טיוטה לתקנות הדגל והסמל (השימוש בדגל המדינה) לפי סעיפים 2א ו-6 לחוק (הטיוטה מצורפת בנספח ג').

בתקנה 1(4) לטיוטת התקנות יש הרחבה ופירוט של האמור בסעיף 2א(א) לחוק – החובה להניף את דגל המדינה בכל יום חלה גם בבניינים הציבוריים האלה:

- משכן נשיאי ישראל;
- בניין הכנסת;
- קריות ממשלה ושלוחות של משרדי ממשלה;
- נמלי אוויר וים;
- תחנות שבגבולות היבשתיים של המדינה;
- אוניות הצי הישראלי;
- מתקני צה"ל ומשטרת ישראל;
- משרדי נציגויות ישראל בחוץ לארץ;
- רשויות מקומיות;
- מוסדות חינוך.

טיוטת התקנות עוסקת גם בצורת השימוש בדגל המדינה – דגל מונף, דגל קישוט ודגל נישא; אופן ההנפה וזמן ההנפה; מועדים מיוחדים שבהם יש להניף את הדגל; הוראות בדבר מקום הדגל וסדר ההנפה וההצבה כאשר הדגל מונף לצד דגלים אחרים; עונשים בגין עבירה על הוראת התקנות.

3.3. פיקוח ואכיפה

במשרד הפנים אין כיום מערכת המפקחת על יישום הוראות חוק הדגל, הסמל והמנון המדינה. החוק אינו קובע שיש למנות פקחים,⁹ ועל כן אין הקצאה של משאבים ותקנים לצורך אכיפת החוק.¹⁰ לדברי

⁸ שר הפנים עדיין לא חתם על התקנות שמופיעות בטיוטה.

עו"ד עירית ויסבלום מהלשכה המשפטית במשרד הפנים, חוק הדגל, הסמל והמנון המדינה עוסק בנושא ערכי מאוד, ולכן ייתכן שמטרת המחוקק היתה בעיקר הצהרתית.¹¹

אכיפת החוק דומה לאכיפת חוקים אחרים במדינת ישראל: משטרת ישראל היא הממונה על הפיקוח על יישום הוראות החוק ועל אכיפת החובה להניף את דגל המדינה ולהציבו בבניינים שבהם החוק חל. הנושא הבעייתי ביותר באכיפה אינו ביזוי הדגל והפגיעה בכבודו, אלא ההנפה על כל הפעולות הכרוכות בה.¹²

אשר למוסדות חינוך אשר בחזיתם או בבניינם הדגל אינו מונף או מוצב, עו"ד פקד מאיר-דב ברקוביץ' סבור כי אין לצפות ממשטרת ישראל לבוא לכל מוסד ולברר אם הוא מוסד חינוך מוכר כמשמעותו בחוק לימוד חובה, התש"ט-1949, כדי להסיק מכך אם חוק הדגל, הסמל והמנון המדינה חל עליו. אם גורם מפקח יבדוק את יישום ההוראות וימצא כי יש מקום לתלונה נגד מוסד החינוך, התלונה תיבדק.¹³

4. הנפת הדגל הלאומי והצבתו בבניינים ציבוריים: הסדרים חוקיים במדינות אחרות

להלן נסקרים הסדרים חוקיים הקיימים בכמה מדינות בדבר חובת הנפת הדגל הלאומי והצבתו בבניינים ציבוריים. המדינות הנסקרות: ארה"ב, בלגיה, בריטניה, גרמניה, הולנד, ספרד וצרפת.

פרק זה עוסק בעיקר בסוגי הבניינים הציבוריים המוזכרים בחקיקה – אם יש חקיקה – ובהיקף החובה להניף את הדגל הלאומי ולהציבו בבניינים ציבוריים. כמו כן מובאים עיקרי החקיקה הקיימת בנושא הדגל הלאומי בכל אחת מהמדינות הנסקרות.

4.1. ארה"ב¹⁴

בארה"ב יש חקיקה בדבר הנפת הדגל והצבתו הן ברמה הפדרלית הן ברמת המדינות. במסמך זה נתמקד ברמה הפדרלית.

⁹ לא ברור אם כדאי להקים יחידת פקחים ייחודית למטרה זו או להסמיך יחידת פקחים קיימת במשרד הפנים לטפל גם בנושא הנפת הדגל והצבתו בבניינים ציבוריים. מכל מקום, סביר להניח כי העלות התקציבית של הקמת יחידת פקחים ייחודית תהיה גבוהה יותר מהעלות התקציבית הכרוכה בהרחבת סמכותה של יחידת פקחים קיימת.

¹⁰ עו"ד עירית ויסבלום, הלשכה המשפטית במשרד הפנים, שיחת טלפון, 6 ביולי 2005; יחזקאל לביא, מנהל האגף לתכנון אסטוטגי במשרד הפנים, מתוך פרוטוקול מס' 214 של ישיבת ועדת החינוך והתרבות, 14 באפריל 2004.

¹¹ חוקים הצהרתיים הם חוקים שחשיבותם טמונה בעצם קיומם, גם כשהם לא נאכפים בפועל. החוקים הללו מייצגים את דמות האידאולוגיה המדינה כפי שהמחוקק היה רוצה לראות אותה, ומציבים לאזרח סטנדרטים של התנהגות. על-פי רוב, בשל אופיים המיוחד של חוקים אלו, הם אינם ניתנים לאכיפה או אין צורך לאכוף אותם. מכל מקום, אי-אכיפתם אינה פוגעת בחשיבותם העקרונית. מרכז מחקר ומידע של הכנסת, אי-אכיפת חוקים, כתיבה: אלעד ואן גלדר, 31 באוקטובר 2001, עמ' 5.

¹² עו"ד עירית ויסבלום, הלשכה המשפטית במשרד המשפטים, שיחת טלפון, 6 ביולי 2005; עו"ד פקד מאיר-דב ברקוביץ', קצין ייעוץ וחקיקה במדור נוער במשטרת ישראל, שיחת טלפון, 12 ביולי 2005.

¹³ עו"ד פקד מאיר-דב ברקוביץ', קצין ייעוץ וחקיקה במדור נוער במשטרת ישראל, מתוך פרוטוקול מס' 214 מישיבת ועדת החינוך והתרבות, 14 באפריל 2004; שיחת טלפון, 12 ביולי 2005.

¹⁴ במידע המובא להלן הסתמכנו על דוח שהכין ה-Congressional Research Service עבור הקונגרס האמריקני. המסמך מעודכן ל-23 באוגוסט 2004.

John R. Luckey, The United States Flag: Federal Law Relating to Display and Associated Questions, 23

August 2004, Congressional Research Service (CRS),

<http://www.senate.gov/reference/resources/pdf/RL30243.pdf>, accessed: 6 July 2005

חוק הדגל של ארה"ב (United States Flag Code), המופיע בחלק 4 של United States Code, מסדיר בין היתר את הנפת הדגל והצבתו: השימוש בדגל; זמנים, מועדים ואירועים להנפת הדגל ולהצבתו; מקום ההנפה וההצבה וצורתם, לרבות סדר ההנפה וההצבה כאשר הדגל מונף לצד דגלים של מדינות ארה"ב ושל הרשויות המקומיות; הדרכים שבהן יש לחלוק כבוד לדגל. החוק מסמיך את נשיא ארה"ב לשנות או לתקן את הוראות חוק הדגל ואף לבטל או להוסיף הוראות לחוק.

לפי חוק הדגל, יש להציב מדי יום את דגל ארה"ב על בניין המינהלה המרכזי של כל מוסד ציבורי או סמוך לו. כמו כן, בימי בחירות יש להציב את הדגל בכל קלפי או סמוך לה. חובה להציב את הדגל בכל בניין בית-ספר בימים שבהם מתנהלים לימודים. מלבד האמור אין החוק מציין את סוג הבניינים הציבוריים.

חוק הדגל של ארה"ב אינו עוסק בכל המצבים האפשריים. אומנם הנשיא מוסמך לשנות את הוראות החוק או לתקן, אך שום סוכנות פדרלית אינה מוסמכת לקבוע פסיקות רשמיות שיחייבו מבחינה משפטית אזרחים או קבוצות אזרחים לפעול לפי פסיקות "רשמיות"¹⁵ שהיא מפרסמת. לכן אפשר לפרש את הוראות החוק בדרכים שונות. ואולם, מלשון החוק עולה כי פעולות שאינן מצוינות ספציפית בחוק מותרות כל עוד אינן פוגעות בכבוד הדגל.

חוק הדגל של ארה"ב אינו קובע הוראות בדבר אכיפה ו/או ענישה בגין עבירה או מחדל בנושא הנפת הדגל והצבתו כפי שמתואר בחוק.¹⁶ מאחר שהחוק רק מעגן את הכללים ואת הנוהג הקיימים בנושא ההצבה וההנפה של הדגל והשימוש בו, מטרתו לשמש מדריך לאזרחים ולקבוצות אזרחיות שבחרים ליישם את הוראות החוק מרצונם. כפי שמודגש במסמך של ה-Congressional Research Service,¹⁷ חוק הדגל של ארה"ב הוא הצהרתי ומייעץ בלבד.

4.2. בלגיה¹⁸

4.2.1. חקיקה ברמה הפדרלית

בחוק אין חובה פוזיטיבית להניף או להציב את הדגל הלאומי.¹⁹ הצבת הדגל הלאומי בבניינים ציבוריים בבלגיה הוסדרה לראשונה ב-5 ביולי 1974 בצו מלכותי בדבר הצבת הדגל בבניינים ציבוריים. מאז, צו מלכותי זה תוקן בצווים מלכותיים ב-15 באוקטובר 1983, ב-23 במרס 1989, ב-6 בספטמבר 1993 וב-2 באפריל 1998.

¹⁵ באנגלית: "official" rulings. פסיקות של סוכנות פדרלית הן רשמיות, אך חלות על עובדיה בלבד. ראלף אמלן, מידען במרכז האמריקני של שגרירות ארה"ב, שיחת טלפון ודוא"ל, 18 ביולי 2005.

¹⁶ עם זאת, ענישה בגין עבירות של ביזוי הדגל מוסדרת בחוק העונשין (Federal Criminal Code). ה-Flag Protection Act מ-1989 קובע עונשים בגין פגיעה בשלמות הפיזית של הדגל. יש להוסיף כי אף שחוק הדגל אינו מסדיר ענישה ואינו קובע הוראות שימוש מסוימות, חוקי המדינות עשויים לקבוע הסדרים מסוג זה. מאחר שבכל המדינות קיימים חוקים העוסקים בדגל ארה"ב, מומלץ לעיין הן בהוראות חוקי המדינות הן בהוראות החוק הפדרלי שנוגעות לשימוש הנאות בדגל.

¹⁷ John R. Luckey, The United States Flag: Federal Law Relating to Display and Associated Questions, 23 August 2004, Congressional Research Service (CRS), <http://www.senate.gov/reference/resources/pdf/RL30243.pdf>, accessed: 6 July 2005

¹⁸ Eddy Van den Bussche, הממונה על הטקסים במשרד הפנים הפדרלי של בלגיה, פקס ודוא"ל, 27 ביוני 2005.

¹⁹ שם.

- מקום הצבת הדגלים הרשמיים וסדר הנפתם והצבתם ;
- המועדים שבהם יש להניף ולהציב את הדגלים, ואילו דגלים חובה או מותר להניף ולהציב במועדים האלה.

אשר להנפת דגלים של מדינות אחרות, יצוין כי בבניינים ציבוריים רק שגרירויות וקונסוליות רשאיות להניף או להציב דגל של מדינה זרה, ולא הכרחי להניף או להציב לצדו את דגל בלגיה. בבניינים ציבוריים שאינם שגרירויות או קונסוליות יש להניף או להציב את דגל בלגיה אם מונף או מוצב בבניין דגל של מדינה זרה. אנשים פרטיים אינם נתונים לכל הגבלה שהיא בעניין הצבה או הנפה של דגלי מדינות אחרות.

הצווים המלכותיים מסמיכים את שר הפנים ליישם את ההוראות בדבר הדגל הלאומי. בידי שר הפנים נתונה גם הסמכות לקבוע מועדים אחרים להצבה ולהנפה של הדגל בבניינים ציבוריים.

הממונה על הטקסים (Protocol chef) במשרד הפנים הפדרלי של בלגיה, Mr Eddy Van den Bussche, מדגיש כי מאחר שאין בבלגיה חובה פוזיטיבית להניף או להציב את הדגל הלאומי, גם אין ענישה בגין מחדל. הוראות הצווים המלכותיים שמסדירים את הנפת הדגל והצבתו חלות על מוסדות ומשרדים ממשלתיים, על רשות הדואר של בלגיה ועל חברת הרכבות. אשר למוסדות חינוך, Van den Bussche מציין שבעקבות הקמת הממשל הפדרלי בבלגיה, הסמכות לקבוע וליישם את המדיניות בכל הקשור למוסדות חינוך (מכל הרמות) עברה לידי השלטונות הקהילתיים (communal) והאזוריים (regional).

4.2.2. חקיקה ברמת הקהילות והאזורים

בלגיה היא מדינה פדרלית שבה שלוש קהילות (Communities) – הקהילה הצרפתית, הקהילה הפלמית והקהילה הגרמנית – ושלושה אזורים (Regions) – האזור הוולוני (וולוניה), האזור הפלמי (פלנדריה) ואזור עיר הבירה בריסל; שני האזורים הראשונים נחלקים כל אחד לחמש פרובינציות. על המדינה מושלים במשותף השלטון הפדרלי, השלטונות הקהילתיים והשלטונות האזוריים. בלגיה מחולקת לארבעה אזורים שפה: אזור שפה צרפתי, אזור שפה הולנדי, אזור דו-שפתי בריסל הבירה (צרפתית והולנדית) ואזור שפה גרמני. אין חפיפה מושלמת או מוחלטת בין הקהילות, האזורים ואזורי השפה.

הדגלים הרשמיים בבלגיה הם הדגל הלאומי של הפדרציה הבלגית, דגלי שלוש הקהילות, דגלי הפרובינציות ודגלי הרשויות המקומיות. סדר הנפת הדגלים והצבתם נקבע על-פי היררכיה זו. דגלים אלו נזכרים בצו המלכותי מ-5 ביולי 1974 בדבר הצבת הדגל בבניינים ציבוריים.²⁰ ואולם, אין בצו המלכותי אזכור לדגלים של אזורים.

ב-30 באפריל 1975 נתנה מועצת המדינה²¹ של בלגיה חוות דעת שלפיה רק לקהילות יש זכות להחזיק בדגל.²² בשלוש הקהילות נקבעו תקנות העוסקות בדגלן. כיום ממשלת הקהילה הפלמית וממשלת האזור

²⁰ תרגמו את המונחים Koninklijk besluit (בהולנדית) ו-Arrêté royal (בצרפתית) ל"צו מלכותי".

²¹ ה-Raad van State/Conseil d'Etat. גוף זה הוא "בית-המשפט העליון לענייני מינהלה" (Supreme Administrative Court of Belgium). הסיבה לקיומו היא רצון המחוקק להציע לכל אדם או ישות משפטית יכולת ערעור אפקטיבית על פעולות מינהלתיות חריגות.

הפלמי הן יחידה אחת – הממשלה הפלמית – ולכן דגל הקהילה הוא גם דגל האזור. נוסף על כך, האזור הוולוני קבע בתקנות כי דגלו הוא דגל הקהילה הצרפתית, ולאזור עיר הבירה בריסל יש דגל משלו, על-פי צו (ordinance) של הרשות המבצעת של האזור.

המועדים שבהם חובה או מותר להניף ולהציב את דגלי הקהילות והאזורים בבניינים ציבוריים, התנאים להצבה ולהנפה והגופים האחראים ליישום, לפיקוח ולאכיפה – כל אלה מוסדרים בנפרד עבור כל קהילה או אזור בצו מלכותי, בתקנות שר או בתקנות וחוזרים של הקהילה או של האזור. **בצווים, בתקנות ובחוזרים אלו לא מצוין סוג הבניינים הציבוריים.**

נציין בהקשר זה שב-8 ביולי 1999 שלח מושל הפרובינציה מזרח-פלנדריה מכתב לראש העיר ולחברי המועצה של גנט (Gent), ובו ציין בניינים שיש להחשיבם "בניינים ציבוריים". לטענתו, מדובר בבניינים הנגישים לציבור, אשר בהם הממשלה הפלמית, מוסדות פלמיים, פרובינציות ורשויות מקומיות פלמיות מספקים שירותים למען הכלל. לדבריו, הגורם המכריע הוא הייעוד של הבניין; הגדרה זו כוללת בין היתר בניינים ציבוריים בעלי אופי של מונומנט או בניינים הנחשבים לציבוריים, כגון בית העירייה, כנסיות, תיאטרונים ציבוריים, מבצרים, מרכזי תרבות, מרכזי ספורט ומרכזים אדמיניסטרטיביים. לדעתו אין דבר המצביע על כך שהבניינים האמורים חייבים להיות בבעלות הגופים הציבוריים המוזכרים לעיל.²³

4.3. בריטניה²⁴

גיבוש הכללים בדבר הנפת הדגל של בריטניה (ה-Union Flag) והצבתו בבניינים ממשלתיים נתון בתחום סמכותה של המחלקה לתרבות, למדיה ולספורט של בריטניה (Department for Culture, Media and Sport, להלן: DCMS). בכללים האלה אין חובה פוזיטיבית בדבר הצבה והנפה של דגל בריטניה אלא רק הסדרה של הנוהג הקיים. יודגש כי ה-DCMS משתמש במונח "בניינים ממשלתיים" (Government buildings), ולא במונח "בניינים ציבוריים".

אומנם אין הגדרה רשמית של "בניינים ממשלתיים" בעניין הכללים להנפת הדגל והצבתו, אך יש הסכמה כללית בבריטניה שהכוונה היא לבניינים שלהלן:

- בניינים בבעלות הכתר (The Crown) או בשימוש;
- בניינים המשמשים בעיקר עובדי מדינה או את הכוחות המזוינים של הוד מעלתה;
- בניינים שרוב יושביהם עובדי מדינה.

Raad van State/Conseil d'Etat, http://www.raadvst-consetat.be/En/home_en.htm, accessed: 5 July 2005

²² הדבר מצביע על המשמעות הערכית וההצהרתית של נושא הדגל.

²³ Herman Balthazar, מושל הפרובינציה מזרח-פלנדריה (Oost-Vlaanderen), מכתב לראש עיריית גנט (Gent) ולחברי מועצת העיר (בהולנדית), מתוך אתר התנועה העממית הפלמית (De Vlaamse Volksbeweging vzw), "תיק הנפת הדגל" (בהולנדית), http://www.vvb.org/extra/856/dossier_bevelagging.doc, תאריך כניסה: 27 ביוני 2005.

²⁴ משרד הפנים של בריטניה הפנה אותנו למחלקה לתרבות, מדיה וספורט של בריטניה, וזו הפנתה אותנו לאתר האינטרנט שלה: The United Kingdom of Great Britain Department for Culture, Media and Sport, "Flag Flying", <http://www.culture.gov.uk/flagflying>, accessed: 4 July 2005.

יחידים, שלטונות מקומיים וארגונים אחרים רשאים להציב ולהניף את דגל בריטניה בלא הגבלה, אך על-פי דרישות התכנון המקומי, אם יש כאלה. לפי חוק תכנון הערים והאזורים הכפריים מ-1990,²⁵ דגלים נכללים בהגדרה של "פרסום" (advertisement). הצבתם מוסדרת בתקנות תכנון הערים והאזורים הכפריים (פיקוח על פרסום) מ-1992.²⁶ ואולם, התקנות מציינות סייג שלפיו הדגל הלאומי של כל מדינה, ובכלל זה ה-Union Flag, אינו נתון לפיקוח על פרסום – ובלבד שהדגל מונף על תורן זקוף יחיד, ואין פרסום נוסף או מודעה על התורן או על הדגל עצמו.

מכוח פקודת הוד מעלתה לבניינים הממשלתיים, ה-DCMS קובע 19 ימים קבועים בשנה שבהם חובה להניף ולהציב את הדגל על בניינים ממשלתיים. חובת ההנפה וההצבה במועדים אלו חלה על בניינים מחוזיים ועל בניינים בלונדון. יש בניינים שבהם נהוג להציב את הדגל מדי יום.

המלכה יכולה לתת פקודה מיוחדת להציב או להניף את דגל בריטניה במועדים אחרים. ה-DCMS קובע בכללים תכתיבים בדבר האזורים שעליהם חלה חובת ההנפה וההצבה במועדים הקבועים ובדבר צורת ההנפה וההצבה במועדים הקבועים ובמועדים אחרים.

4.4. גרמניה²⁷

4.4.1. הבניינים שבהם חלה חובת הצבת הדגלים

חובת הצבה יומיומית של הדגלים הלאומיים בגרמניה חלה רק בבניינים הרשמיים של הרשויות הפדרליות הגבוהות ביותר בברלין ובבון.

תקנות הדגל הפדרלי שהתקינה הממשלה הפדרלית (ותוקנו ב-23 במאי 2000)²⁸ קובעות כללים אחידים להצבת דגלים בבניינים רשמיים של הפדרציה. התקנות מסדירות את הצבת הדגלים כמפורט להלן:

(1) בבניינים רשמיים של כל רשויות הפדרציה ומשרדיה; בבניינים של תאגידים, מוסדות וקרנות המוקמים בחוק או מכוח חוק במשפט הציבורי (public law) – בתחומי התרבות, החינוך, הבריאות והשירותים החברתיים – ומתאפיינים ביכולת שלטון או ניהול עצמי בפיקוח השלטונות הפדרליים.²⁹ תאגידים, מוסדות וקרנות אלו מוקמים לטובת הכלל. מדובר בין היתר

²⁵ Town and Country Planning Act

²⁶ Town and Country Planning (Control of Advertisements) Regulations

²⁷ פנינו למשרד הפנים הפדרלי של גרמניה ב-29 במאי 2005, ושלחנו תזכורת ב-26 ביוני 2005. מאחר שטרם נענינו, הסתמכנו על טקסט החקיקה (באנגלית) שזמין באתר האינטרנט של הפדרציה הגרמנית: Directive Concerning the German Flags, 13 November 1996, http://www.bund.de/nn_6404/EN/Protocol/State-symbols/Federal-flag/Directive-concerning-the-German-flags/Directive-concerning-the-German-flags-seite.html, accessed: 6 July 2005; Decree of the Federal Government Concerning Flag Displays at Official Buildings of the Federation (Federal Flag Code), as amended on 23 May 2000, http://www.bund.de/nn_6198/EN/Protocol/State-symbols/Federal-flag/Federal-Flag-Code/Federal-Flag-Code-seite.html, accessed: 29 May 2005

²⁸ Decree of the Federal Government Concerning Flag Displays at Official Buildings of the Federation (Federal Flag Code), as amended on 23 May 2000

²⁹ Helmut K. Anheier and Wolfgang Seibel, "Defining the Nonprofit Sector: Germany", **Working Papers of the Johns Hopkins Comparative Nonprofit Sector Project**, no. 6. Baltimore: The Johns Hopkins Institute for Policy Studies, 1993, <http://www.jhu.edu/~ccss/pubs/pdf/germany.pdf>, accessed: 19 July 2005

ברשויות השלטון של מדינות המחוז (Länder), רשויות מחוזיות ורשויות מקומיות ועירוניות, לשכות תעשייה, לשכות מסחר, לשכות עבודה, לשכת התעסוקה הפדרלית, קופות-חולים, פרקליטויות, לשכות עורכי-דין ונוטריונים, איגודים מקצועיים, נציבות המים, כנסיות וקהילות דתיות,³⁰ מוסדות חינוך (בכל הרמות), רשויות השידור, בנקים שהוקמו בחוק או מכוח חוק, קרנות פנסיה של עובדי הפדרציה ושל עובדי מדינות המחוז, אגודות סטודנטים, בתי-חולים ציבוריים ומוסדות ביטוח לאומי.

ההסדרים בדבר הצבת הדגל במתקנים המשרתים את נשיא הפדרציה אינם מעוגנים בתקנות הדגל הפדרלי.

(2) בכל הבניינים הרשמיים והמתקנים של הכוחות המזוינים הפדרליים ושל משטרת הגבולות הפדרלית, תהא אשר תהיה הבעלות על הנכסים; באגפים של בניינים אחרים שבהם שוכן משרד פדרלי. אם כמה רשויות או משרדים ממוקמים בבניין רשמי אחד, האחריות להצבת הדגל מוטלת על הגוף שמנהל את הבניין.

(3) הצבת דגלים בבניינים או באגפי בניינים אינה הכרחית אם –

- א. הבניינים הם בניינים מבודדים או נפרדים ובעלי חשיבות משנית;
- ב. הבניינים או אגפי הבניינים אינם מתאימים להצבת דגלים;
- ג. הבניינים או אגפי הבניינים מיועדים למגורים או למטרות בלתי רשמיות אחרות, אפילו אם הם משמשים גם לצרכים רשמיים;
- ד. סמוך לבניינים מוצב תורן מיוחד שעליו הדגלים מונפים.

4.4.2. מועדי הצבת הדגלים והגופים האחראים להורות על הצבת דגלים

תקנות הדגל הפדרלי קובעות – בלא צורך בהנחיה מפורשת נוספת – עשרה מועדים בשנה שבהם חובה להציב דגלים על הבניינים האמורים, וכן את צורת הצבתם. כאמור, חובת הצבה יומיומית של דגלים בגרמניה חלה רק על הבניינים הרשמיים של הרשויות הפדרליות הגבוהות ביותר בברלין ובבון.

³⁰ אף-על-פי שבגרמניה יש הפרדה בין דת למדינה, סעיף 140 לחוקת גרמניה (המפנה לסעיפים 136-139 ולסעיף 141 בחוקת רפובליקת Weimar מ-1919) מבטיח את זכויותיהן של הקהילות הדתיות בגרמניה ומטיל עליהן חובות מסוימות. לקהילות דתיות מסוימות יש מעמד של גופים המוקמים בחוק או מכוח חוק במשפט הציבורי. בדרך כלל, כל קהילה דתית רשאית להגיש בקשה במדינת המחוז שבה היא יושבת לשם קבלת מעמד של גוף המוקם בחוק או מכוח חוק במשפט הציבורי, כפוף לתנאים מסוימים. מעמד של תאגיד המוקם בחוק או מכוח חוק במשפט הציבורי יש בין היתר לכנסייה האוונגלית, לכנסייה הרומית-קתולית, לכנסייה הפרוטסטנטית, לכנסיות החופשיות, לכנסייה האורתודוקסית-יוונית, לקהילה היהודית, לקהילה המוסלמית ולקהילות דתיות קטנות יותר.

Secretariat of the Standing Conference of the Ministers of Education and Cultural Affairs of the Länder in the Federal Republic of Germany, **The Education System in the Federal Republic of Germany 2003: A description of responsibilities, structures and developments in education policy for the exchange of information in Europe**, 2005, p. 19, http://www.kmk.org/dossier/dossier_en_ebook.pdf, accessed: 19 July 2005

בכל המקרים האחרים משרד הפנים הפדרלי אחראי להורות על הצבת דגלים בבניינים ובמתקנים המנויים בסעיפים (1) ו-(2), המוצגים בפסקה 3.4.1 לעיל, בהסכמת הגופים או המשרדים הרלוונטיים אם הדבר נדרש. כאשר יש חשיבות או משמעות מיוחדת להצבת דגלים, תחליט בנושא הממשלה הפדרלית.

אשר לאירועים במדינת מחוז (Länd) מסוימת, התקנות קובעות לפי אופי האירוע (פוליטי או לא-פוליטי) מיהם הגורמים המוסמכים להורות על הצבת דגלים בבניינים של השלטונות והמשרדים הפדרליים, בבניינים של הכוחות המזוינים הפדרליים ובבניינים של השלטונות והמשרדים המקומיים השוכנים במדינת המחוז. גורמים מוסמכים אלו עשויים להיות משרד הפנים הפדרלי או נושאי תפקידים רשמיים בשלטון מדינת המחוז. התקנות קובעות במפורש מיהו הגורם המוסמך בכל מדינת מחוז.

4.4.3. סוגי הדגלים הפדרליים

ההנחיה בדבר הדגלים הגרמניים. בהנחיה (Directive) בדבר הדגלים הגרמניים מ-13 בנובמבר 1996 נקבעו שלושה סוגי דגלים גרמניים ברמה הפדרלית: (1) הדגל הפדרלי; (2) דגל (standard) הנשיא הפדרלי; (3) הדגל הרשמי של הרשויות הפדרליות (דגל המוסדות הפדרליים).

בהנחיה נקבע כי חובה על כל משרדי הפדרציה הגרמנית להציב את דגל המוסדות הפדרליים. נשיא הפדרציה יציב את הדגל במגוריו הרשמיים. בבניינים רשמיים של הפדרציה ובספירות שבשירות הציבורי הפדרלי מותר להציב את הדגל הפדרלי או את דגל המוסדות הפדרליים. על אנשים פרטיים חל איסור מוחלט³¹ להציב את דגל המוסדות הפדרליים.

ההנחיה בדבר הדגלים הגרמניים מסדירה גם את השימוש בדגלים בכלי רכב רשמיים ממונעים. נוסף על כך, הסמכות לקבוע את הזכות להציב את דגל המוסדות הפדרליים או להחליט איזה דגל יש להציב נתונה בידי משרד הפנים הפדרלי, בהתייעצות עם הגוף או המשרד הפדרלי הרלוונטי. ההנחיה אף קובעת את סמכותם של גופים פדרליים אחרים הממונים על מילוי ההוראות בבניינים שלהם.

תקנות הדגל הפדרלי. תקנות הדגל הפדרלי קובעות כי חובה על כל הרשויות והמשרדים הפדרליים, לרבות שירות התעסוקה הפדרלי, להציב את דגל המוסדות הפדרליים. גם בתאגידים, במוסדות ובקרנות אחרים שהוקמו בחוק או מכוח חוק במשפט הציבורי (כמפורט לעיל) יש להציב את הדגל הפדרלי. כאשר מתעורר ספק בדבר הזכות להציב את דגל המוסדות הפדרליים או בדבר הדגל שיש להציב – ההחלטה נתונה בידי הרשות הפדרלית הגבוהה ביותר, בהסכמה עם משרד הפנים הפדרלי.

באירועים אזוריים ומקומיים אפשר להציב לצד הדגל הפדרלי או דגל המוסדות הפדרליים את דגלי מדינות המחוז ודגלי הרשויות המקומיות. הצבת כל דגל אחר מותנית בהסכמת משרד הפנים הפדרלי. אשר להצבת דגלים של מדינות זרות, של אזורים זרים ושל ארגונים בין-לאומיים ועל-לאומיים – ההחלטה נתונה בידי משרד הפנים הפדרלי, בהסכמת משרד החוץ הפדרלי. באירועים צבאיים ההחלטה נתונה בידי משרד ההגנה הפדרלי.

³¹ Section 124 of the Regulatory Offences Act

תקנות הדגל הפדרלי מסדירות גם את אופן הצבת הדגלים ואת זמני ההצבה. בהצבה של כמה דגלים, התקנות קובעות את מיקומם ואת סדרם. נוסף על כך, משרד הפנים הפדרלי רשאי להוציא הנחיות להצבת דגלים באירועים מיוחדים, ועליו לידע על כך את כל הגורמים הנוגעים בדבר.

4.5. הולנד³²

ההוראות בדבר הנפת הדגל של הולנד והצבתו נוגעות לבנייני הממלכה בלבד (Rijksgebouwen). ההוראות מפורטות בהוראת הדגל (Vlaginstructie) מ-22 בדצמבר 1980. את ההוראה קבע ראש ממשלת הולנד (Minister-President), שהוא גם השר לעניינים כלליים, והיא הורחבה ב-21 באפריל 1999 וב-26 באפריל 2002 בהחלטות הקבינט. **ההוראות אינן מכתובות חובה פוזיטיבית להציב או להניף את הדגל הלאומי מדי יום על בנייני הממלכה.**

בנייני הממלכה בהולנד הם הבניינים שמנוהלים על-ידי "רשות בנייני הממלכה" (Rijksgebouwendienst). גוף זה נתון בתחום סמכותו של משרד הבינוי, השיכון, התכנון המרחבי ואיכות הסביבה, הממונה על שיכון נותני השירותים של הממלכה, של מוסדות הנהגה פרטיים ושל ארגונים בין-לאומיים. "רשות בנייני הממלכה" מנהלת כ-2,000 נכסים בהולנד, בין היתר בנייני משרדים של רשויות השלטון, מוזיאונים, ארמונות, בתי-כלא ומונומנטים.³³

כאמור, הנפה יומיומית של הדגל הלאומי והצבתו בבנייני הממלכה אינן בגדר חובה בהולנד. הוראת הדגל קובעת את המועדים והאירועים שבהם חובה להניף ולהציב את הדגל הלאומי ואת דרך הנפתו והצבתו. נוסף על כך, תיתכן הכרזה על "הוראת דגל מיוחדת" בעקבות אירועים מיוחדים במשפחה המלכותית או אירועים אחרים.

ב"הוראת הדגל" מבחינים בין "הצבה מורחבת"³⁴ לבין "הצבה מצומצמת"³⁵. ב"הצבה מורחבת", חובה הצבת הדגל חלה על כל בנייני הממלכה, במועדים המפורטים. במועדים שבהם חלה "הצבה מצומצמת", חובה להציב את הדגל רק על הבניינים הראשיים של משרדי הממשלה ועל הבניינים הראשיים של המוסדות שאינם בסמכותם (הישירה) של משרדי הממשלה. מוסדות כאלה הם למשל שני בתי-הנבחרים, מועצת המדינה, משרד החשב הכללי, המשרד של המלכה והמועצה הגבוהה של הולנד.³⁶

נציין ש"הוראת הדגל" חלה על כל רשויות השלטון במדינה – החל ברשויות השלטון ברמה הלאומית וכלה ברשויות השלטון המחוזיות, המקומיות והעירוניות. ההוראה קובעת גם הסדרים בדבר מקום הדגלים וסדרם בעת הנפה והצבה של דגלי מחוזות, רשויות מקומיות ומדינות אחרות לצד דגל הולנד.

³² ד"ר G.J. Liemburg, המחלקה להתכתבות עם האזרח במשרד ההולנדי לעניינים כלליים, דוא"ל (בהולנדית), 6 ביולי 2005; משרד הפנים של הולנד, "הוראת הדגל" (בהולנדית: De Vlaginstructie), http://www.minbzk.nl/grondwet_en/grondwet/publicaties/algemene, תאריך כניסה: 29 במאי 2005.

³³ רשות בנייני הממלכה ההולנדית (Rijksgebouwendienst), "תיאור כללי", <http://www2.vrom.nl/pagina.html?id=5631>, תאריך כניסה: 27 ביוני 2005.

³⁴ בהולנדית: Uitgebreid vlaggen

³⁵ בהולנדית: Beperkt vlaggen

³⁶ שמות המוסדות האלה מתורגמים מהולנדית. השמות המקוריים הם בהתאמה: De Kamers der Staten-Generaal, de Raad van State, de Algemene Rekenkamer, het Kabinet der Koningin, de Hoge Raad der Nederlanden.

אין הוראת דגל דומה עבור אנשים ומוסדות פרטיים, אולם ייתכן שהם יתבקשו למלא את "הוראת הדגל" לקראת אירועים מיוחדים. אנשים ומוסדות פרטיים רשאים לפעול לפי "הוראת הדגל" כרצונם.

4.6 ספרד³⁷

הדגל של ספרד מתואר בין היתר בחוקת ספרד מ-1978, בצווים מלכותיים (Reales Ordenanzas) של הכוחות המזוינים, בצו מלכותי (Real Decreto) 1511/1977 מ-21 בינואר 1977 בדבר הוראות הדגלים, התקנים והסמלים ובחוק 39/1981 מ-28 באוקטובר 1981 בדבר השימוש בדגל הלאומי.

חוק 39/1981 בדבר השימוש בדגל הלאומי ובדגלים וסמלים אחרים קובע כי **חובה להציב את דגל ספרד על תורן מחוץ לבניינים ולמוסדות של רשויות השלטון המרכזי, של רשויות השלטון האוטונומי במחוזות, רשויות השלטון באיים ושל רשויות השלטון המקומי. כמו כן יש להציב את הדגל במקום מועדף בפנים הבניינים והמוסדות האמורים.**

דגל ספרד הוא היחיד שיוצב בכל המשכנים של הגופים הקונסטיטוציוניים של המדינה ובכל המשכנים של סוכנויות המינהל המרכזיות. כמו כן, הדגל יוצב לבדו במבני ציבור צבאיים, בבתי מגורים של חיילים (קסרקטינים), באוניות ובמוסדות אחרים של הכוחות המזוינים וכוחות הביטחון. החוק גם קובע כי יש להציב את הדגל במשרדי המשלחות הדיפלומטיות והקונסולריות ובבתי המגורים הרשמיים של ראשיהן.

לפי סעיף 4 בחוק, קהילות עצמאיות בספרד המחזיקות בדגל משלהן ומעגנות אותו בחוקים ובתקנות, רשאיות להשתמש בדגל זה לצד הדגל הלאומי בכל הבניינים הציבוריים האזרחיים ששוכנים בתחום הטריטוריאלי של השלטון הקהילתי האוטונומי. סעיף 5 בחוק מכיר גם בזכותם של שלטונות מקומיים ותאגידים ציבוריים אחרים להציב את דגלם לצד דגל ספרד. החוק מדגיש שבכל מקרה יינתן מקום של כבוד לדגל ספרד. כמו כן, החוק מסדיר את צורת הצבתם והנפתם של דגלים בעת הצבה והנפה של כמה דגלים, את מקומם ואת סדרם. בהנפה והצבה של דגל ספרד לצד דגלים לאומיים אחרים חלים הכללים והנהגה הבין-לאומיים הקיימים בין המדינות, בארגונים הבין-לאומיים ובוועידות הבין-לאומיות.

החוק קובע הוראות בדבר ענישה בגין ביזוי הדגל בכלל, ובגין עבירה על סעיף 4 לחוק בקהילות האוטונומיות בפרט, אם הן אינן מקיימות את התכתיבים בדבר מתן כבוד לדגל הלאומי (גודלו לעומת דגל הקהילה ומקומו בהנפה ובהצבה משותפות).

בגין אי-קיום הוראות החוק אפשר להאשים את המנהלים ואת העומדים בראש הארגונים, האיגודים, המוסדות, המרכזים או שלוחותיהם, ואת באי הכוח של מפלגות פוליטיות, איגודים או ארגונים פרטיים מכל סוג שהוא אשר הוראות החוק חלות עליהם. הממשלה מוסמכת לתת כל הוראה לצורך יישום החוק.

³⁷ פנינו ל"משרד האדמיניסטרציה" של ספרד ב-31 במאי 2005, אולם טרם נענינו. לכן הסתמכנו על המידע הזמין באתר ממשלת ספרד: ממשלת ספרד (La Moncloa), "סמלי המדינה – הדגל" (Símbolos del Estado – La Bandera), <http://www.la-moncloa.es/web/sim03.htm>, 30 במאי 2005; כמו כן, התבססנו על הטקסט של חוק 39/1981 בדבר השימוש בדגל ספרד ובדגלים וסמלים אחרים (Ley 39/1981, El uso de la bandera de España y el de otras banderas y enseñas, 28 de octubre 1981, Red Académica de Derecho), מתוך הרשת האקדמית למשפט חוקתי (Constitucional), <http://constitucion.rediris.es/legis/1981/139-1981.html>, תאריך כניסה: 11 ביולי 2005.

4.7. צרפת

אף שסעיף 2 לחוקת 1958 קובע כי הסמל הלאומי הוא דגל צרפת, אין שום טקסט חוקתי, חוק או הוראה שבהם מעוגנים כללים הנוגעים להנפת הדגל הלאומי ולהצבתו בבניינים ציבוריים, והם מבוססים על הנוהג והמסורת הרפובליקנית בלבד.³⁸

ראש הממשלה מוסמך, באמצעות המזכירות הכללית של הממשלה, לתת הוראות לשרים בדבר הנפת הדגל הלאומי והצבתו בבניינים ציבוריים בזמן טקסים לאומיים ובקבלות פנים לראשי מדינות זרות, וכן בדבר הורדת הדגל לחצי התורן בימים של אבל לאומי.

לקראת כל יום חג לאומי שר הפנים מודיע למושלי המחוזות להניף את הדגל הלאומי ולהציבו בבניינים הציבוריים, לפי הוראות המזכירות הכללית של הממשלה. מושלי המחוזות מעבירים את ההודעה הלאה לשירותי המדינה המבוזרים ולמוסדות במחוזות. על המושלים לוודא כי ההנחיה מיושמת על-פי ההוראות. בדרך כלל המוסדות ורשויות השלטון מקפידים לקיים את ההוראות.

ב-4 בפברואר 2004 הניח חבר בית-הנבחרים מר Jean Marsaudon הצעת חוק על שולחן בית-הנבחרים – האסיפה הלאומית (ה-Assemblée nationale). ההצעה מבקשת לקבוע כי "חובה להציב דרך קבע את הדגל הלאומי על בתי העירייה ועל מוסדות החינוך היסודי והתיכוני. כמו כן, חובה להציב את הדגל בכל בניין ציבורי שבו מוצב סמל אחר."

בדברי ההסבר להצעת החוק נאמר כדלקמן: "לא קיים שום כלל או הסדר חוקתי או חוקי המגדיר את תנאי הצבת הדגל בבניינים ציבוריים. דגל צרפת לעתים חסר בחזית הבניינים הציבוריים. פעמים רבות הדגל האירופי, הדגל האזורי או דגל מקומי אחר מוצבים במקומו. המצב הזה בלתי מתקבל על הדעת. לכן, נראה שמוטב להזכיר כי בתי העירייה מייצגים את הרפובליקה דרך קבע. מתוקף עובדה זו, חובה שהדגל הלאומי יוצב על בתי העירייה דרך קבע. כמו כן, רצוי לאשר מחדש את הקשר בין האומה לבין בתי-הספר של הרפובליקה על-ידי הצבת הדגל הלאומי בבנייני מוסדות החינוך."³⁹

הצעת חוק זו נשלחה ביום העלאתה לוועדת החוקה, חוק ומינהל של הרפובליקה. פנינו ל"אסיפה הלאומית" של צרפת ולמר Marsaudon לשם קבלת פרטים נוספים על הצעת החוק ועל שלב החקיקה שבו היא נתונה, אך עד מועד הגשת מסמך זה לא נתקבלה תשובתם.

³⁸ המשרד לענייני פנים, ביטחון פנים וחירויות מקומיות של צרפת, תשובה על שאלה ששאל חבר בית-הנבחרים Gabriel Biancheri (בצרפתית), 1 בפברואר 2005, <http://questions.assemblee-nationale.fr/q12/12-50143QE.htm>, תאריך כניסה: 27 ביוני 2005.

³⁹ הצעת חוק מס' 1400 בדבר חובת הנפת הדגל בבתי עירייה ובמוסדות חינוך יסודי ותיכוני, 4 בפברואר 2004 (Proposition de loi no.1400 visant à rendre obligatoire le pavoiement du drapeau français sur les mairies et les établissements scolaires, 4 février 2004, <http://www.assemblee-nationale.net/12/propositions/pion1400.asp>), תאריך כניסה: 28 ביוני 2005.

ספרים ומאמרים

- Anheier Helmut K. and Seibel Wolfgang, "Defining the Nonprofit Sector: Germany", **Working Papers of the Johns Hopkins Comparative Nonprofit Sector Project**, no. 6. Baltimore: The Johns Hopkins Institute for Policy Studies, 1993, <http://www.jhu.edu/~ccss/pubs/pdf/germany.pdf>, accessed: 19 July 2005
- Secretariat of the Standing Conference of the Ministers of Education and Cultural Affairs of the Länder in the Federal Republic of Germany, **The Education System in the Federal Republic of Germany 2003: A description of responsibilities, structures and developments in education policy for the exchange of information in Europe**, 2005, http://www.kmk.org/dossier/dossier_en_ebook.pdf, accessed: 19 July 2005

חקיקה

ארה"ב

- The United States Flag Code

בלגיה

- Decreet houdende vaststelling van de feestdag en de emblemen die eigen zijn aan de Franse Gemeenschap van Belgie, 3 juli 1991
- Decreet betreffende de instelling van de feestdag, het wapen en de vlag van de Duitstalige Gemeenschap, 1 oktober 1990
- Koninklijk besluit betreffende de bevlagging van de openbare gebouwen, 5 juli 1974
- Koninklijk besluit betreffende de bevlagging van de openbare gebouwen met de vlag van de Nederlandse cultuurgemeenschap, 5 juli 1974
- Koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 5 juli 1974 betreffende de bevlagging van de openbare gebouwen, 23 maart 1989

- Koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 5 juli 1974 betreffende de bevestiging van de openbare gebouwen, 2 april 1998
- Koninklijk besluit tot wijziging van de koninklijke besluiten van 5 juli 1974 en 23 maart 1989 betreffende de bevestiging van de openbare gebouwen, 6 september 1993
- Koninklijk besluit betreffende de bevestiging van de openbare gebouwen. – Wijziging, 15 oktober 1983
- Ordonnantie houdende de keuze van het embleem en de vlag van het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest, 16 mei 1991

גרמניה

- Decree of the Federal Government Concerning Flag Displays at Official Buildings of the Federation (Federal Flag Code), as amended on 23 May 2000, http://www.bund.de/nn_6198/EN/Protocol/State-symbols/Federal-flag/Federal-Flag-Code/Federal-Flag-Code-seite.html, accessed: 29 May 2005
- Directive Concerning the German Flags, 13 November 1996, http://www.bund.de/nn_6404/EN/Protocol/State-symbols/Federal-flag/Directive-concerning-the-German-flags/Directive-concerning-the-German-flags-seite.html, accessed: 6 July 2005

הולנד

- De Vlaginstructie, 22 December 1980

ישראל

- חוק הדגל, הסמל והמנון המדינה, התשי"ט-1949.
- טיוטת תקנות הדגל והסמל (השימוש בדגל המדינה), התשס"ג-2003.
- תקנות הדגל והסמל (השימוש בדגל המדינה), התשי"ב-1953.

ספרד

- Ley 39/1981, El uso de la bandera de España y el de otras banderas y enseñas, 28 de octubre 1981, Red Académica de Derecho Constitucional, <http://constitucion.rediris.es/legis/1981/139-1981.html>, acceso: 11 de Julio 2005

צרפת

- Proposition de loi no.1400 visant à rendre obligatoire le pavoisement du drapeau français sur les mairies et les établissements scolaires, le 4 février 2004, <http://www.assemblee-nationale.net/12/propositions/pion1400.asp>, accès: 28 juin 2005

מסמכים

- מרכז מחקר ומידע של הכנסת, אי-אכיפת חוקים, כתיבה: אלעד ואן גלדר, 31 באוקטובר 2001.
- פרוטוקול מס' 214 משיבת ועדת החינוך, התרבות והספורט, 14 באפריל 2004.
- Luckey John R., The United States Flag: Federal Law Relating to Display and Associated Questions, 23 August 2004, Congressional Research Service (CRS), <http://www.senate.gov/reference/resources/pdf/RL30243.pdf>, accessed: 6 July 2005

אתרי אינטרנט

- ממשלת ספרד (La Moncloa), "סמלי המדינה – הדגל" (בספרדית), <http://www.la-moncloa.es/web/sim03.htm>, 30 במאי 2005.
- משרד הפנים של הולנד, "הוראת הדגל" (בהולנדית: De Vlaginstructie), http://www.minbzk.nl/grondwet_en/grondwet/publicaties/algemene, תאריך כניסה: 29 במאי 2005.
- רשות בנייני הממלכה ההולנדית (Rijksgebouwendienst), "תיאור כללי", <http://www2.vrom.nl/pagina.html?id=5631>, תאריך כניסה: 27 ביוני 2005.
- Raad van State/Conseil d'Etat, http://www.raadvst-consetat.be/En/home_en.htm, accessed: 5 July 2005
- The United Kingdom of Great Britain Department for Culture, Media and Sport, Flag Flying, <http://www.culture.gov.uk/flagflying>, accessed: 4 July 2005

שיחות טלפון, מכתבים, פקסים ודוא"ל

- אמלן ראלף, מידען במרכז האמריקני של שגרירות ארה"ב, שיחת טלפון ודוא"ל, 18 ביולי 2005.
- ברקוביץ' מאיר-דב, קצין ייעוץ וחקיקה במדור נוער במשטרת ישראל, שיחת טלפון, 12 ביולי 2005.
- המשרד לענייני פנים, ביטחון פנים וחירויות מקומיות של צרפת, תשובה לשאלה ששאל חבר בית-הנבחרים Gabriel Biancheri (בצרפתית), 1 בפברואר 2005, <http://questions.assemblee-nationale.fr/q12/12-50143QE.htm>, תאריך כניסה: 27 ביוני 2005.
- ויסבלום עירית, הלשכה המשפטית במשרד הפנים, שיחת טלפון, 6 ביולי 2005.
- Balthazar Herman, מושל הפרובינציה מזרח-פלנדריה (Oost-Vlaanderen), מכתב לראש עיריית גנט (Gent) ולחברי מועצת העיר (בהולנדית), מתוך אתר התנועה העממית הפלמית (De Vlaamse Volksbeweging vzw), "תיק הנפת הדגל" (בהולנדית), http://www.vvb.org/extra/856/dossier_bevestiging.doc, תאריך כניסה: 27 ביוני 2005.
- Liemburg G.J., המחלקה להתכתבות עם האזרח במשרד ההולנדי לעניינים כלליים, דוא"ל (בהולנדית), 6 ביולי 2005.
- Van den Bussche Eddy, הממונה על הטקסים במשרד הפנים הפדרלי של בלגיה, פקס ודוא"ל, 27 ביוני 2005.

חוק הדגל והסמל, התש"ט-1949

1. פירושים

(א) "דגל המדינה" – פירושו הדגל שמועצת-המדינה הזמנית הכריזה עליו ביום כ"ה בתשרי תש"ט (28 באוקטובר 1948) כעל דגל מדינת ישראל, או דגל, בכל גודל שהוא, שדמותו כדמות הדגל האמור, וכולל כל דבר שיש בו דמות דגל המדינה.

(ב) "סמל המדינה" – פירושו הסמל שמועצת-המדינה הזמנית הכריזה עליו ביום י"א בשבט תש"ט (10 בפברואר 1949) כעל סמל מדינת ישראל.

2. שימוש בדגל המדינה לשם מסחר וכו'

(א) לא ישתמש אדם שימוש כל שהוא בדגל המדינה לשם מסחר, עסק או משלח-יד, אלא על פי רשיון או כתב-היתר מאת שר הפנים; אך הנפת דגל המדינה, ייצור דגלי המדינה ומסחר בהם אינם בגדר שימוש בדגל המדינה כאמור בסעיף קטן זה.

(ב) העובר על סעיף זה דינו – מאסר עד שישה חודשים או קנס עד מאה וחמישים לירות או שני העונשים כאחד.

3. שימוש בסמל המדינה

(א) לא ייצר אדם דבר ובו סמל המדינה, אלא על פי רשיון או כתב-היתר מאת שר הפנים.

(ב) לא ישתמש אדם שימוש כל שהוא בסמל המדינה, אלא על פי רשיון או כתב-היתר מאת שר הפנים.

(ג) העובר על סעיף זה דינו – מאסר עד שישה חודשים או קנס עד מאה וחמישים לירות או שני העונשים כאחד.

4. תנאי רשיון או כתב-היתר

(א) רשיון או כתב-היתר הניתן על פי חוק זה יכול להיות כללי או לאדם מסוים או לסוג מסוים של בני אדם, ושר הפנים רשאי לקבוע בו תנאים והגבלות כטוב בעיניו.

(ב) שר הפנים רשאי לבטל בכל עת רשיון או כתב-היתר שניתן על פי חוק זה.

5. פגיעה בכבוד דגל המדינה או סמלה

הפוגע בכבוד דגל המדינה או בכבוד סמל המדינה, או גורם לפגיעה בכבודו, או משתמש בו באופן שיש בו כדי לפגוע בכבודו, דינו – מאסר עד שנה אחת או קנס עד שלוש מאות לירות או שני העונשים כאחד.

6. ביצוע ותקנות

שר הפנים ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל עניין הנוגע לביצוע, ובכלל זה תקנות –

(א) הקובעות את דרכי השימוש בדגל המדינה ובסמל המדינה על ידי מוסדות המדינה ועל ידי בני אדם בשירות המדינה ;

(ב) הקובעות תנאים, הגבלות ואיסורים על השימוש בפומבי בדגל המדינה ;
(ג) הקובעות את דרכי חלוקת כבוד לדגל המדינה.

7. העברת סמכויות

(א) שר הפנים רשאי להעביר לאדם אחר את הסמכויות הנתונות בידיו על פי חוק זה, כולן או מקצתן, חוץ מן הסמכויות הנתונות בידיו על פי סעיף 6.

(ב) הודעה על כל העברת סמכויות על פי סעיף זה תפורסם ברשומות.

8. דגלים וסמלים דומים

(א) דגל, או דבר שיש בו דמות של דגל, הדומה לדגל המדינה עד כדי שאפשר לטעות בו ולראותו כדגל המדינה – דינו כדין דגל המדינה לצורך סעיפים 2 ו-6.

(ב) סמל, הדומה לסמל המדינה עד כדי שאפשר לטעות בו ולראותו כסמל המדינה – דינו כדין סמל המדינה לצורך הסעיפים 3 ו-6.

חוק הדגל והסמל (תיקון), התשמ"א-1981

1. החלפת סעיף 6

במקום סעיף 6 לחוק הדגל והסמל, התש"ט-1949, יבוא :

6" ביצוע ותקנות

שר הפנים ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל עניין הנוגע לביצועו ובכלל זה תקנות –

(1) הקובעות את דרכי חלוקת כבוד לדגל המדינה ;

(2) הקובעות תנאים, הגבלות ואיסורים על השימוש בפומבי בדגל המדינה ;

(3) הקובעות חובת הנפת דגל המדינה על מוסדות המדינה ;

(4) הקובעות את דרכי השימוש בדגל המדינה ובסמל המדינה בידי מוסדות המדינה ובני אדם בשירות המדינה ;

(5) באישור ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת – המסדירות את הנפת דגל המדינה על מוסדות ציבור או סוגים מסוימים מהם ואת דרכי הביצוע."

חוק הדגל והסמל (תיקון מס' 2), התשמ"ז-1986

1. הוספת סעיף 2א

אחרי סעיף 2 לחוק הדגל והסמל, התש"ט-1949 (להלן – החוק העיקרי), יבוא:

2א. חובת הנפת הדגל והצבתו

(א) דגל המדינה יונף במקומות אלה:

- (1) על המשרד הראשי של משרדי הממשלה ושל הרשויות והתאגידים שהוקמו בחוק;
 - (2) על הבניין שבו נמצאת לשכתו של ראש רשות מקומית;
 - (3) על בניין המינהלה של המוסדות להשכלה גבוהה;
 - (4) על בנייני ציבור אחרים ובניינים של תאגידים המספקים שירותים לציבור, כפי שיקבע שר הפנים בתקנות, באישור ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת.
- (ב) דגל המדינה יוצב בלשכות שרים ומנהלים כלליים של משרדי הממשלה, באולמות בתי המשפט ובלשכות נושאי משרה אחרים בשירות הציבורי, כפי שיקבע שר הפנים בתקנות, באישור ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת.
- (ג) העובר על הוראות סעיף זה, דינו – מאסר שנה.
- (ד) לביצוע ההנפה וההצבה בכל מקום מהמקומות המנויים בסעיפים קטנים (א) ו-(ב) יתמנו אחראים; נעברה עבירה על הוראות סעיף זה, ניתן להאשים בה גם אחראי שנתמנה כאמור.
- (ה) נאשם אדם בעבירה על הוראות סעיף זה, תהא זו הגנה טובה אם הוכיח כי נקט בכל האמצעים הסבירים לקיום ההוראות האמורות.

2. תיקון סעיף 6

בסעיף 6 לחוק העיקרי, פסקה (3) – תימחק.

3. תיקון סעיף 7

בסעיף 7 לחוק העיקרי, במקום "סעיף 6" יבוא "סעיפים 2א ו-6".

חוק הדגל והסמל (תיקון מס' 3), התשנ"ז-1997

1. תיקון סעיף 2א

בסעיף 2א לחוק הדגל והסמל, התש"ט-1949, בסעיף קטן (א), אחרי פסקה (3) יבוא:

"(א3) על הבניין הראשי או בחזית הבניין הראשי של מוסד חינוך מוכר כמשמעותו בחוק לימוד חובה, התש"ט-1949;"

חוק הדגל והסמל (תיקון מס' 4), התשס"ה-2004

1. שינוי שם החוק

בחוק הדגל והסמל, התש"ט-1949 (להלן – החוק העיקרי), בשם החוק, במקום "הדגל והסמל" יבוא "הדגל, הסמל והמנון המדינה".

2. תיקון סעיף 1

בסעיף 1 לחוק העיקרי, בסופו יבוא:

"(ג) "המנון המדינה" – השיר "התקווה" בנוסח המובא בתוספת."

3. הוספת תוספת

בחוק העיקרי בסופו יבוא:

"תוספת"

(סעיף 1(ג))

(המנון המדינה)

התקווה

כל עוד בלבב פנימה

נפש יהודי הומייה,

ולפאתי מזרח קדימה

עין לציון צופייה,

עוד לא אבדה תקוותנו

התקווה בת-שנות אלפים,

להיות עם חופשי בארצנו,

ארץ ציון וירושלים."

4. תיקון חוק הכנסת – מס' 19

בחוק הכנסת, התשנ"ד-1994 –

(1) בסעיף 1 –

(א) בסעיף קטן (ב), בסיפה, במקום "בתוספת הראשונה" יבוא "בתוספת";

(ב) בסעיף קטן (ד), במקום "ההמנון הלאומי" "התקווה" בנוסח המובא בתוספת השנייה" יבוא "המנון המדינה" "התקווה" בנוסח המובא בתוספת לחוק הדגל, הסמל והמנון המדינה, התש"ט-1949";

(2) בתוספת הראשונה, בכותרת, במקום "התוספת הראשונה" יבוא "תוספת";

(3) התוספת השנייה – בטלה.

חוק הדגל, הסמל והמנון המדינה, התש"ט-1949

1. פירושים [תיקון: תשס"ה]

(א) "דגל המדינה" – פירושו הדגל שמועצת-המדינה הזמנית הכריזה עליו ביום כ"ה בתשרי תש"ט (28 באוקטובר 1948) כעל דגל מדינת ישראל, או דגל, בכל גודל שהוא, שדמותו כדמות הדגל האמור, וכולל כל דבר שיש בו דמות דגל המדינה.

(ב) "סמל המדינה" – פירושו הסמל שמועצת-המדינה הזמנית הכריזה עליו ביום י"א בשבט תש"ט (10 בפברואר 1949) כעל סמל מדינת ישראל.

(ג) "המנון המדינה" – השיר "התקווה" בנוסח המובא בתוספת.

2. שימוש בדגל המדינה לשם מסחר וכו'

(א) לא ישתמש אדם שימוש כל שהוא בדגל המדינה לשם מסחר, עסק או משלח-יד, אלא על פי רשיון או כתב-היתר מאת שר הפנים; אך הנפת דגל המדינה, ייצור דגלי המדינה ומסחר בהם אינם בגדר שימוש בדגל המדינה כאמור בסעיף קטן זה.

(ב) העובר על סעיף זה דינו – מאסר עד שישה חודשים או קנס עד מאה וחמישים לירות או שני העונשים כאחד.

א. חובת הנפת הדגל והצבתו [תיקון: תשמ"ז, תשנ"ז]

(א) דגל המדינה יונף במקומות אלה:

(1) על המשרד הראשי של משרדי הממשלה ושל הרשויות והתאגידים שהוקמו בחוק;

(2) על הבניין שבו נמצאת לשכתו של ראש רשות מקומית;

(3) על בנין המינהלה של המוסדות להשכלה גבוהה:

(א3) על הבניין הראשי או בחזית הבניין הראשי של מוסד חינוך מוכר כמשמעותו בחוק לימוד חובה, התש"ט-1949;

(4) על בנייני ציבור אחרים ובניינים של תאגידים המספקים שירותים לציבור, כפי שיקבע שר הפנים בתקנות, באישור ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת.

(ב) דגל המדינה יוצב בלשכות שרים ומנהלים כלליים של משרדי הממשלה, באולמות בתי המשפט ובלשכות נושאי משרה אחרים בשירות הציבורי, כפי שיקבע שר הפנים בתקנות, באישור ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת.

(ג) העובר על הוראות סעיף זה, דינו – מאסר שנה.

(ד) לביצוע ההנפה וההצבה בכל מקום מהמקומות המנויים בסעיפים קטנים (א) ו-(ב) יתמנו אחראים; נעברה עבירה על הוראות סעיף זה, ניתן להאשים בה גם אחראי שנתמנה כאמור.

(ה) נאשם אדם בעבירה על הוראות סעיף זה, תהא זו הגנה טובה אם הוכיח כי נקט בכל האמצעים הסבירים לקיום ההוראות האמורות.

3. שימוש בסמל המדינה.

(א) לא ייצר אדם דבר ובו סמל המדינה, אלא על פי רשיון או כתב-היתר מאת שר הפנים.

(ב) לא ישתמש אדם שימוש כל שהוא בסמל המדינה, אלא על פי רשיון או כתב-היתר מאת שר הפנים.

(ג) העובר על סעיף זה דינו – מאסר עד שישה חודשים או קנס עד מאה וחמישים לירות או שני העונשים כאחד.

4. תנאי רשיון או כתב-היתר.

(א) רשיון או כתב-היתר הניתן על פי חוק זה יכול להיות כללי או לאדם מסוים או לסוג מסוים של בני אדם, ושר הפנים רשאי לקבוע בו תנאים והגבלות כטוב בעיניו.

(ב) שר הפנים רשאי לבטל בכל עת רשיון או כתב-היתר שניתן על פי חוק זה.

5. פגיעה בכבוד דגל המדינה או סמלה.

הפוגע בכבוד דגל המדינה או בכבוד סמל המדינה, או גורם לפגיעה בכבודו, או משתמש בו באופן שיש בו כדי לפגוע בכבודו, דינו – מאסר עד שנה אחת או קנס עד שלוש מאות לירות או שני העונשים כאחד.

6. ביצוע ותקנות [תיקון: תשמ"א, תשמ"ז]

שר הפנים ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל עניין הנוגע לביצועו ובכלל זה תקנות –

(1) הקובעות את דרכי חלוקת כבוד לדגל המדינה;

(2) הקובעות תנאים, הגבלות ואיסורים על השימוש בפומבי בדגל המדינה;

(3) בוטל;

(4) הקובעות את דרכי השימוש בדגל המדינה ובסמל המדינה בידי מוסדות המדינה ובני אדם בשירות המדינה;

(5) באישור ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת – המסדירות את הנפת דגל המדינה על מוסדות ציבור או סוגים מסוימים מהם ואת דרכי הביצוע.

7. העברת סמכויות [תיקון: תשמ"ז]

(א) שר הפנים רשאי להעביר לאדם אחר את הסמכויות הנתונות בידיו על פי חוק זה, כולן או מקצתן, חוץ מן הסמכויות הנתונות בידיו על פי סעיף 2א ו-6.

(ב) הודעה על כל העברת סמכויות על פי סעיף זה תפורסם ברשומות.

8. דגלים וסמלים דומים

(א) דגל, או דבר שיש בו דמות של דגל, הדומה לדגל המדינה עד כדי שאפשר לטעות בו ולראותו כדגל המדינה – דינו כדין דגל המדינה לצורך סעיפים 2 ו-6.

(ב) סמל, הדומה לסמל המדינה עד כדי שאפשר לטעות בו ולראותו כסמל המדינה – דינו כדין סמל המדינה לצורך הסעיפים 3 ו-6.

תוספת

[תיקון: תשס"ה]

(סעיף 1(ג))

(המנון המדינה)

התקווה

כל עוד בלבב פנימה
נפש יהודי הומייה,
ולפאתי מזרח קדימה
עין לציון צופייה,

עוד לא אבדה תקוותנו
התקווה בת-שנות אלפים,
להיות עם חופשי בארצנו,
ארץ ציון וירושלים.

נספח ב': תקנות הדגל והסמל (השימוש בדגל המדינה), התשי"ג-1953

ראה עותק פיזי של המסמך (עמוד אחד).

נספח ג': טיוטת תקנות הדגל והסמל (השימוש בדגל המדינה), תשס"ג-2003

ראה עותק פיזי של המסמך (7 עמודים).

